

A SZABADKAI HOMOKVIDÉK GYÜMÖLCSÉSZETE

Vajdaságban két nagyterjedésű homokvidék van: egyik a bánáti úgynevezett Delibláti-homokpuszta, a másik a szabadkai—horgosi homokvidék Bácskában. Azonban az említett, gyümölcsészeteről és szőlészetéről híres homokvidéken kívül Bácska területén van még egy kisebb homokvidék, amely Zombor környékén terül el. (Aleksa Šantić, Regőce és Béreg.) Ez a vidék „fiatalabb” gyümölcstermelő terület, csak 1965-től létesítettek itt nagyobb kiterjedésű gyümölcsösöket.

A gyümölcsfákkal betelepített területek nagysága gyorsan növekedett a szőlővel betelepített területek rovására. Ez a következő táblázatból látható:

hektárookban

Homokvidék (községenként)	1965			1975		
	gyümölcs	szőlő	össz.	gyümölcs	szőlő	össz.
Kanizsa ¹	200	1200	1400	587	1156	1774
Szabadka ²	365	4960	5325	2165	4560	6725
Zombor ³	180	1330	1480	579	1406	785
Összesen	745	7460	8205	3131	6123	9254
Vajdaság	6200	29300	35500	12309	20798	33007

Vajdaságban ezen ágazatok húszéves fejlődését elemezve láthatjuk, hogy a gyümölcsössel betelepített területek kétszeresére növekedtek, míg a szőlőskertek területe 30%-al csökkent.

¹ Horgos, Kispiac, Kishomok.

² Bácsszőlős, Šupljak, Palics, Radanovac, Napkeleti Szőlők, Csávoly, Kelebia, Buckák, Bajai Szőlők, Mérges, Csikéria, Skenderevo.

³ Aleksa Šantić, Regőce, Rastina, Béreg.

A szabadka—horgos—regőcei homokvidéken a gyümölcsösök területi növekedése még kifejezettebb volt.

Az elmúlt húsz év alatt a társadalmi tulajdonban lévő gyümölcsösök és a magántulajdonban lévő kisebb gyümölcsösök megnégyszereződtek. Figyelemre méltó, hogy legtöbb esetben korszerű (intenzív), belterjes gyümölcsösöket telepítenek, melyeken területegységenként nagyobb a gyümölcsfák száma, könnyű és olcsó a megmunkálásuk (metszés, növényvédelem). Ugyanakkor az új gyümölcsösöket jobb minőségű fajtákkal telepítik be.

A szőlőtermesztés a homokvidékeken is pang, területileg pedig állandóan csökken, mert a szőlőskertek előregedtek, fajtaösszetételük kedvezőtlen, a termesztési folyamat elavult, korlátozott a gépesítés lehetősége (például a közepes nagyságú traktorral történő megművelés). Az említettekén kívül a szőlő alacsony felvásárlási ára, valamint a költséges reprodukciós anyagok is hozzájárulnak a termelők tartózkodó megtartásának kialakításához.

A gyümölcssel betelepített terület leggyorsabban Szabadka környékén növekedett, azután a horgosi majd a zombori—regőcei homokvidéken.

Észak-Bácskának 28 000 ha gyümölcs- és szőlőtermesztésre alkalmas homokos területe van. Ma ebből körülbelül 9500 hektárt használnak erre a célra. A fennmaradt terület egy részét erdővel telepítették be, ami indokolt is, a többi viszont nem gazdaságos módon használják ki (szántók, homokos legelők). Ezért ezeken a területeken minél előbb jól jövedelmező és hasznos gyümölcsösöket kellene létesíteni.

A gyümölcsfákat úgy számoljuk össze, hogy a gyümölcsösökben és a szőlőskertekben található gyümölcsfákat összeadjuk. Egyes becslések szerint 1966-ban egymillió-nyolcszáz ezer termő és nem termő fa volt a két szektorban együttvéve a szabadka—horgos—regőcei homokvidéken, 1975-ben pedig 2 529 000.

A HOMOKOS TALAJ ALAPVETŐ ÖKOLÓGIAI TULAJDONSÁGAI

Éghajlati jellegzetességek:

— Hőmérséklet.

Az évi átlaghőmérséklet 10,7 °C, a vegetációs időszak átlaghőmérséklete 16,8 °C, ami azt mutatja, hogy Észak-Bácskában alacsonyabb a hőmérséklet, mint a tartomány más területein. Júliusban van a legmelegebb, januárban pedig a leghidegebb. A legalacsonyabb abszolút hőmérsékletet Palicson februárban mérték —26,7 °C míg Zomborban január hónapban —27,7 °C jegyezték fel. Az első fagy ezen a vidéken

október 10-én az utolsó pedig április 21-én van. Az évi összhőmérséklet átlagosan 4000 °C (a minimális 1956-ban 3450 °C, a maximális pedig 1951-ben 4350 °C volt).

Ha a homokvidék hőmérsékleti tulajdonságait összehasonlítjuk más gyümölcsstermő vidékek (Skopje, Niš, Belgrád, Tuzla, Maribor stb.) azonos tulajdonságaival, több hazai és külföldi szakértő (Passeckr, Mohácsy és Stanković) vizsgálatai alapján megállapíthatjuk, hogy a homokvidék hőmérsékleti feltételei megfelelnek a legtöbb gyümölcsfajta termesztésére.

— Csapadék.

A homokvidék — összehasonlítva a tartomány és az ország más területeivel — csapadékban szegény. Az évi csapadékmennyiség Palicson átlagosan 499 mm, a vegetációs időszakban pedig 310 mm. A regőcei körzetben pedig évente átlagosan 570 mm, a vegetációs időszakban 357 mm csapadék hullik.

Shulz és Kemmer, valamint Lösehnig, Sztoicskov és Nyújtó vizsgálatának alapján a gyümölcs termesztéséhez — megfelelő elosztással — évi 500—800 mm csapadék szükséges (a legvízigényesebb gyümölcs az alma, majd a körte és a szilva).

A fent említett adatok alapján megállapíthatjuk, hogy az Észak-Bácskai homokvidék gyümölcsstermesztés szempontjából csapadékban szegény terület, és ha nem létezne valamilyen más kiegészítő vízforrás (a talajvíz közelsége), akkor nem volna lehetséges a gyümölcsstermesztés ezen a vidéken.

A levegő évi átlagos viszonylagos nedvességtartalma 75% (Palics) és 76% (Zombor), a vegetációs időszakban pedig 69% (Palics). A levegő abszolút nedvességtartalma júliusban a legmagasabb, és januárban a legalacsonyabb.

A jégverés sűrűsége a körzetben közepes: minden tíz évre 2,5 jégverés esztendő jut. A jégverés leggyakrabban az április—júliusi időszakban fordul elő.

A szél gyakorisága és erőssége szempontjából a homokvidék, más gyümölcsstermesztési körzetekhez viszonyítva, kedvezőbb helyzetben van. A hattól nagyobb Beaufort-skála szerinti erősségű szél átlagosan évente 31 napon, a vegetációs időszakban pedig 17 napon fordul elő. Az erős szelek leginkább márciustól májusig jelentkeznek.

— A talaj jellegzetességei

Mechanikus és vegyi összetétele, valamint más alaptulajdonságai alapján a homokvidék talaja könnyű, laza humuszban és más tápláló anyagokban (könnyen felhasználható foszfor és kálium) szegény. Kivételt képez a regőcei homokvidék, melynek talaja valamennyivel jobb minőségű. A talaj mésztartalma különböző (4%—14%-ig), kivételt képez a mészben szegény, szürkésárga, karbonátszegény (szenet nélkülöző) fekete, agyagos homokfajta.

A homokos talajfajták pH ellenhatása gyengén lúgos (alkalikus), kivételt képez néhány kisebb terület, ahol a pH ellenhatás kimondottan lúgos.

A homokos talajfajták a szóban forgó területen összetételük szerint különbözőek: szürkéssárga, barna, fekete és fekete-agyagos, valamint sós homok. Külön csoportot képez az úgynevezett rigolírozott homok, amelyet száz éven keresztül több éves kultúrák borítottak (gyümölcsösök, szőlők, erdők).

A homokvidék talajfajtáinak ilyen összetétele megköveteli a gyümölcsfák és a szőlők trágyázását, amennyiben szeretnénk minőségileg és mennyiségileg is kiváló szőlő- és gyümölcs hozamokat elérni.

— A talajvíz.

Szőlő- és gyümölcs termesztés szempontjából a szabadkai homokvidék legkedvezőbb tényezője a talajvíz magas szintje és jó minősége.

A talajvíz hatásának vizsgálatai azt bizonyítják, hogy a gyümölcs termesztés ezen tényezője a termelés hordozója, mivel állandóan a gyümölcsfák gyökérrendszerének szintjén van. A talajvíz szintje Šupljak és Bácsszőlős környéken a legmegfelelőbb, és éppen ezért is érezhető a legjobban a termésre gyakorolt hatása is. Az említett körzetben a talajvíz mélysége 1—2,5 m között mozog. A szabadkai homokvidéken a talajvíz szintje Tavankut körzetében a legalacsonyabb (4—5,5), mivel ennek a vidéknek van legmagasabb tengerszint feletti magassága.

A vidék talajvizének szintje a következőtől függ: az évszaktól, a Duna és a Tisza vizének szintjétől, a csapadék mennyiségétől és annak eloszlásától.

Összegezés.

Figyelembe véve az éghajlati viszonyokat, a homokos talajfajták pedológiai összetételét és a talajvíz szintjét megállapíthatjuk, hogy a szabadkai homokvidék megfelel az alma, a meggy, a barack, az őszibarack, a szilva és más gyümölcsfélésegek termesztésére, beleértve a szőlő (főleg a borszőlő) termelését is.

TERMÉSHOZAMOK

1975-ben a termő gyümölcsfák száma az össz gyümölcsfák 85%-át képezte. A termő gyümölcsfák 50% alma volt, 18% szilva, 10% barack, 7% meggy, 6% őszibarack, a fennmaradt 9%-ot a körte, cseresznye, birsalma és a dió képezte.

A legtöbb gyümölcsfa mind a társadalmi, mind magánszektorban a homokvidék szabadkai körzetében van, ezt a körzetet a horgosi, majd a zombori körzet (Regőce, Aleksa Šantić) követi.

A következő táblázat a homokvidék termőfáinak számát és a termelési eredményeket körzetenként mutatja be, az 1975-ös évben.

Gyümölcsfajták	Zombor		Horgos		Szabadka	
	gyümölcs- fák (000)	ter- més (t)	gyümölcs- fák (000)	ter- més (t)	gyümölcs- fák (000)	termés (t)
alma	115	2 082	315	13 960	641	26 546
körte	14	132	10	330	67	1 185
birsalma	5	31	2	54	23	338
cseresznye	15	175	10	173	27	495
meggy	29	328	13	190	110	1 708
barack	14	88	23	285	154	2 511
szilva	73	720	35	1 008	265	6 185
őszibarack	10	141	15	260	106	1 559
dió	11	140	2	32	21	387

1975-ben a 2 136 000 termő gyümölcsfáról összesen 61 038 tonna friss gyümölcsöt szedtek le, vagyis egy fáról átlagosan 30 kilogrammot. A legjobb termést az alma adta (az össz gyümölcs 70%-a alma). Egy almáról átlagosan 41 kg almát szedtek le, ami igen jó terméseredménynek számít. A társadalmi szektor ültetvényein fánként átlagosan 49 kg almát termesztettek, míg a magántermelőknél ezt 28 kilogrammra becsülik.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a szabadkai homokvidék 1975-ben Jugoszlávia minden lakosának 3 kg gyümölcsöt termelt.

A gyümölcsstermesztés dinamikus fejlődését a gyümölcsfák számának növelésével és az átlaghozam növelésével érték el. Ha már a fejlődésnél tartunk, nem szabad figyelmen kívül hagyni a további fejlődés távlatait sem. Észak-Bácskában még kb. 8000—10 000 hektár földművelés szempontjából igen gyenge homokos terület van, ami nagyon megfelelne minőségi gyümölcsültetvények, vagy szőlőültetvények létesítésére. Tehát ezeken a területeken is kiváló minőségű, diabetikus és vitamindús élelmiszert, esetleg élelmiszeripari nyersanyagot lehetne termesztetni, amely a kivitel céljaira is megfelelne.

Az alábbiakban megvizsgáljuk a homokvidék szabadka—horgosi körzetének fontosabb gyümölcsstermelő központjaiban elért terméseredményeket.

A fák száma (000)	A magánszektor 1975-ben elért termel. eredményei					
	Bács- szőlős	Palics— Šupljak	Kele- bia	Novi Grad Radanovac	Tavankut Skenderevo	Horgos Kispiac
<i>alma</i>						
a termőfák száma	62	45	58	130	46	61
termés (t)	1984	1446	1160	2600	1380	3760
<i>körte</i>						
a termőfák száma	12	11	10	18	5	7
termés (t)	288	342	147	102	125	272
<i>szilva</i>						
a termőfák száma	3	16	52	63	65	20
termés (t)	99	421	927	1134	1950	621
<i>őszibarack</i>						
a termőfák száma	16	8	14	45	16	15
termés (t)	288	155	98	540	320	368
<i>barack</i>						
a termőfák száma	5	7	34	33	17	22
termés (t)	26	122	268	363	412	271
<i>meggy</i>						
a termőfák száma	5	8	11	6	25	8
termés (t)	59	16	110	33	490	145
<i>cseresznye</i>						
a termőfák száma	1	2	6	4	2	7
termés (t)	11	42	67	53	53	152
<i>birsalma</i>						
a termőfák száma	1	2	4	4	3	1
termés (t)	9	39	53	46	52	19

Legnagyobb átlagtermést (főleg almából) a bács-szőlősi, horgosi és palicsi termelők értek el. A jó eredmények a talajvíz magas szintjének és a megfelelő agrotechnika alkalmazásának köszönhetőek.

A HOMOKVIDÉK GYÜMÖLCSFÉLESEGEI¹

Sok gyümölcsstermesztő és gyümölcsfogyasztó számára érdekes lehet az a kimutatás, amely összefoglalja, hogy milyen fajta és minőségű gyümölcsöket termesztenek a szabadkai homokvidéken.

¹ A gyümölcsfélésegeknél a közhasználatban elterjedt elnevezéseket és a kiejtés szerinti írásmódot használtuk.

A kutatómunka eredményei, amelyet ezen a téren a társadalmi és a magánszektorban végeztem 1946-ban, 1966-ban és 1975-ben, a termelők dinamikus átorientálódását tükrözik a gyümölcsfajták kiválasztásában.

Almafajták

A mezőgazdasági magánszektor almafa állományának értékelésénél az 1945—1946-ra vonatkozó ankéttal a termelők 3%-át, az 1965—1966. évi ankéttal a termelők 6,5%-át, az 1975. évi ankéttal pedig a termelők 8%-át öleltük fel. A társadalmi tulajdon ültetvényeinél az almafajták részesedésére vonatkozó adatokat a munkaszervezetek szakszolgálataitól kaptuk. Az 1946-ra vonatkozó ankéttal a társadalmi szektor nincs felölve, tekintettel arra, hogy nem voltak ilyen ültetvények.

A társadalmi szektor ültetvényein levő almafajták

Almafajták	1966	1975	(százalékban)
Jonathan	47,00	44,5	
Jonathan red	—	0,5	
Piros delicians	20,5	10,5	
Starking	5,0	3,5	
Eyed red	—	2,5	
Rich red	—	2,5	
Arany delicians	18,5	23,0	
Húsvéti rozmaring	5,0	4,0	
Téli arany parmin	2,0	1,0	
Téli kései fajták (Mellrose, Starkrimson, Stayman red, Granny Smith)	1,0	3,5	
Téli, kései almafajták összesen	99,0	95,5	
Mantet	—	1,3	
Korai stark	—	1,3	
James Greeve	—	1,0	
Melba	—	0,6	
Más nyári almák	1,0	0,5	
Nyári almafajták Összesen	1,0	4,5	

A táblázat adataiból látható, hogy a tízéves fejlődési időszakban meghatározott minőségi változások keletkeztek, de nem olyan ütemben, mint amilyenben arra lehetőség van az ökológiai, piaci és egyéb feltételek következtében. Különösen alacsony a jó minőségű Eyed red, Rich red és egyes nyári almafajták részaránya.

A társadalmi ültetvényeken az almafajták részaránya minimális, vagyis a fajtákat egységesítették, a magántermelőknél azonban annál heterogénebb az összetétel, amit a következő táblázatból is láthatunk.

Az almafajták részaránya a magánszektor ültetvényein

(százalékban)

Almafajták	1946	1966	1975
Belicsnik (Péter-Páli)	9	0,4	0,1
Mantet	—	—	2,2
Raritán	—	—	+
Korai stark	—	—	1,3
Piros Asztrahán	6	1,5	0,7
Lódi	—	—	0,2
James Greeve	—	—	1,5
Fontos alma	12	0,8	0,6
Fahéj alma	+	0,7	0,2
Piros korai	—	+	+
Melba	—	—	1,1
Early blaze	—	—	0,6
Virginiai rózsza	1	0,2	0,1
Sárlámovszki	+	+	+
Sándor császár alma	+	+	+
Nyári és őszi fajták összesen	27	3,6	8,6
Jonathan	16	60	30,8
Jonathan gold	—	—	0,8
Jonathan red	—	+	1,6
Eyed red	—	0,5	5,9
Rich red	—	1,1	4,9
Arany delicians	—	5,0	22,2
Piros delicians	—	7,0	6,0
Starking	—	9,5	3,7
Starkrimson	—	+	3,8
Mellrose	—	+	2,7
Húsvéti rozmaring	24	8,7	2,9
Téli arany parmin	12	1,6	0,6
Mutsu	—	—	0,5
Gold spur	—	—	3,1
Szépvirágú (Belle fleur)	0,1	0,4	0,3
Bauman	—	+	+
Bismarck	+	+	+
Londoni peping	0,1	0,4	0,2
Ripston peping	0,1	0,4	0,2
Newton peping	—	—	+
Parker peping	+	+	+
Téli kálvil	0,1	0,1	+

Batulem	+	0,1	+
Budimka	+	+	+
Szabadkai szercsika	2,0	+	+
Pogácsa alma	8	0,1	+
Cigány alma	2	0,2	+
Kanadai renet	2,1	0,2	0,1
Rombyuti	—	+	+
Koksz orange	+	+	+
Francia bőralma	1,0	0,1	+
Török Bálint	0,8	0,3	0,1
Entz rozmaring	0,2	+	+
Staymored	—	+	+
Van Mons	+	0,3	+
Más almafajták	4,5	0,4	1,0
<hr/>			
Téli fajták összesen	73,6	96,4	91,4

(Megjegyzés: A + jel azokra a fajtákra vonatkozik, amelyeknek részaránya elenyésző, a — jel alatt pedig a fajta kihalása értendő.)

A magánszektor ültetvényein szemmel látható változások álltak be az almafajták részesedését illetően. Észrevehető, hogy arra töreksenek, hogy a gyenge minőségű (Belicsnik, Piros Asztrahán, Húsvéti rozmaring, Pogácsa) almafajtákat kiirtsák, mivel ezek után kicsi a kereslet. Egyes fajtáknál csökken az állomány, mert nem ellenállóak bizonyos parazitákkal szemben, (a Jonathan: lisztharmat, keserű rothadás; Starking: gyors kásásodás; a Londoni peping szintén). A felsorolt fajták mellett új jóminőségű, keresett, kellemes ízű, szép színű, jó illatú almafajtákat ültetnek, mint az Eyed red, Arany delicians, Mellrose, Jonathan red, Rich red, valamint a korai Mantet, James Greeve, Melba, Lódi, és hasonlók.

Az ültetvények növekedése és a minőségibb fajták nagyobb részaránya mellett a magántermelők nagy része elfogadta a korszerű termesztés technikáját, ami azt jelenti, hogy alacsonyabb, a talajhoz közel álló fajtákat termesztenek, mert így könnyebb a szüret, a védelem és a metszés.

Nemcsak az alma, hanem más gyümölcs esetében is felfigyelhetünk arra a jelenségre, hogy növekszik a minőségibb fajták részesedése az újonnan telepített gyümölcsösökben.

BARACK: E gyümölcs 90%-át kb. egyenlő megoszlással két fajta képezi: a Kecskeméti rózsza és a Magyar legkiválóbb. Megtalálható még a korai telt és az Ananászbarack.

SZILVA: Vidékünkön legtöbb a Besztercei szilva, míg az asztali szilvák közül (Stanley, Kaliforniai, Gróf Altán, Kék ringlő) kevesebb van.

A MEGGYBŐL a következő fajták az elterjedtek: Májusi, Lot, cigány meggyek, Spanyol, Kelerisz, Hayman rubin stb.

Környékünkön az alma után az ŐSZIBARACK képviselteti magát a legtöbb fajtával. Elterjedtek a korai fajták, az értékes kései fajták és

az úgynevezett szőlőkben termők (ezek kimondottan aromásak és állandó mennyiségű termést adnak, tehát alkalmasak az ipari feldolgozásra). A sok fajta közül csak a legelterjedtebbeket említjük: Halle, Raun, Collins, Kardinális, Red heaven, Maretini, Olga királynő, Alberta, Amsden, Halberta, Stark early blaze, Kései halle stb.

A KÖRTÉK közül a legtöbb a téli Kieffer (rossz minőségű), a „Náci” körte, Júliusi tarka, Bécsi triumf, Klerzsó, Téli dékán, Mostohalány stb.

A gyümölcsfák egészségi állapota és a termés minősége a társadalmi tulajdonban lévő ültetvényeken magas szinten van, mivel nagy gondot fordítanak a trágyázásra, a gyümölcsvédelemre és más egyébre. A magántermelők között is szép számban akadnak olyanok, akik gondozott ültetvényeken, kiváló termelési eredményeket érnek el.

A gyümölcsstermesztésben jelentkező változások és a több éves gyakorlat azt mutatja, hogy ma már nem okoz gondot elegendő és jó minőségű gyümölcsöt termesztetni, a probléma inkább az eladásnál, az értékesítésnél jelentkezik, mivel:

- nem létezik szakosított és jól szervezett gyümölcsfelvásárló- és -forgalmazó-hálózat,
- ezen a vidéken nincs elegendő hűtőház,
- környékünkön nincs korszerű feldolgozóipar,
- nem létezik gyümölcs- és szőlőtermesztésre szakosított szakszolgálat, és ugyancsak hiányzik a fiatal gyümölcs- és szőlőtermesztőket képező iskola is.

A homokvidék gyümölcsstermesztésének dinamikus, korszerű és helyes fejlesztése, véleményem szerint, elképzelhetetlen a gyümölcsészeti mikrokörzetek részletes telepítési, termesztési, feldolgozási és értékesítési terve nélkül. Az említett tervek készítésekor figyelembe kell venni a Vajdaság gyümölcsstermesztésének hosszú távú fejlesztésére vonatkozó koncepcióit is.

A tervek elkészítését a következő előmunkálatoknak kell megelőzni:

Mindkét szektorban (társadalmi és magán-) mikrokörzetenként össze kell írni a gyümölcsösöket és a szőlőket, valamint számba kell venni a gyümölcsfákat (termők, nem termők) és a gyümölcsfajtákat, azután fel kell mérni a fánkénti hozamot és a termés minőségét (ki kell vizsgálni az agrotechnika alkalmazását is). Ugyanakkor meg kell állapítani azoknak a homokos területeknek a nagyságát, amelyeket szántóföldeknek és legelőknak használnak. A piackutatás is elengedhetetlen egyes gyümölcsfélések keresletének megállapítása céljából.

Csak az egybegyűjtött adatok rendezése és feldolgozása után kerülhet sor a gyümölcsstermesztés (beleértve az apró gyümölcs: málna, földieper, ribizli és áfonya) hosszú távú fejlesztési tervének kidolgozására.

A fenn vázolt feladatok teljesítése mindenképpen sürgető, hisz a késlekedés anyagi kárral jár.

Fordította Árokszállási-Borza Gyöngyi

Rezime

Kratak prikaz o voćarstvu na Subotičkoj pješčari (subotičko—horgoško—ridičkoj)

Pjeskovito područje na sjeveru Bačke (Pješčara) od 1939. godine, a naročito od 1959. godine, kao veoma pogodan ekološki reon za uzgoj dugogodišnjih vrsta (voćaka, vinove loze i šumskih vrsta) danas je poznat voćarski bazen.

Ovo pretvaranje pjeskovitih siromašnih i niskoproduktivnih oranica, pašnjaka i livada u savremene voćnjake je tim značajnije, jer pšenica, raž, kukuruz i sl. kulture na tim tlima ne pokrivaju ni direktne troškove u ekstenzivnom sistemu gazdovanja. Međutim jabuka, kao vodeća voćna vrsta, zatim višnja, kajsija, pa breskva, šljiva i druge vrste sa vrlo dobrim sortama daju visoke prinose, vrijednost proizvodnje i ostatak čistog dohotka.

Najjači proizvodni reoni u okviru cca 28.000 ha pješčarskih površina na području komune Kanjiža—Horgoš, Subotica i Sombor (Al. Šantić, Ridica i dr.) ubraja se Bački Vinogradi, Hajdukovo, Horgoš i Palić, dakle tamo gdje je nivo podzemne vode najbliži površini, pa tu vodu koriste biljke sa razvijenim korjenovim sistemom, jer padavina nema dovoljno u VII i VIII mj., kada je za razvoj plodova najpotrebnije.

Ostali reoni su većom nadmorskom visinom i sa dubljom podzemnom vodom su bez navodnjavanja manje produktivni (Tavankut, Ljutovo, Al. Šantić i dr.).

Da bi proizvođači ostvarili visoku proizvodnju i kvalitet neophodno je redovito đubriti (hraniti) i zaštićivati voćke i vinovu lozu od raznih bolesti i štetočina.

Ovom prilikom treba istaći, da se u zadnjih desetak godina ozbiljno krče vinogradi (vadi vinova loza), a voćnjaci podižu i to sa prilično kvalitetnim sortama. Kombinati proizvode jabuke sa nekoliko sorti, a ind. proizvođači od nekoliko desetina, ali napuštajući loše i nekvalitetne sorte. U pogledu kajsija vodeće sorte su Mađarska najbolja i Kečkemetska ruža, a kod višanja je pored Senteške, Kereške, Majuške, Španske i dr. dobila veće mjesto Keleris, Hajmanov rubin, Cigančica i dr., koje su samopodne i donose redovito rod.

Obzirom na prilično velike površine pogodne za razvoj voćarstva (i vinogradarstva) predviđeno je, da se do 1980. i 1985. godine ozbiljno povećaju površine pod voćnjacima, a ukupna proizvodnja da dostigne preko 6.000 tona voća.

U obrađenom materijalu je prikazan kvalitet i sortiment jabuka i dr. voća, kretanje prinosa po sektorima i po reonima.

Zusammenfassung

Ein Überblick über den Obstbau auf dem Sandboden Suboticas (Subotica—Horgoš—Ridica)

Die sandige Landschaft der Nordbačka, die sich von 1939 und besonders von 1959 an als ein sehr günstiges ökologisches Gebiet für die Zucht von langjährigen Pflanzenarten (Obstbäume, Weinreben und Waldarten) erwiesen, hat, ist, heute als Obstzüchterbereich bekannt.

Die Verwandlung der sandigen, produktivarmen Äcker, Weiden und Wiesen in moderne Obstgärten ist desto bedeutungsvoller, wenn man die Tatsache vor den Augen hält, dass Weizen, Roggen, Mais und ähnliche Kornsorten auf diesem Boden nicht einmal die unmittelbaren Kosten bedecken können. Im Gegensatz hierzu bringen Äpfel, als die führende Obstsorte, dann Sauerkirschen, Aprikosen, Pfirsiche, Pflaumen usw. hohe Beträge; sie bedecken also die Produktionskosten und bringen reinen Gewinn.

Zu den stärksten Produzenten im Rahmen der circa 28.000 ha sandiger Fläche auf dem Gebiet der Gemeinden Kanjiža—Horgoš, Subotica und Sombor (Al. Šantić, Riđica u.a.) zählen Bački Vinogradi, Hajdukovo, Horgoš und Palić, also dort, wo der unterirdische Wasserspiegel der Oberfläche am nächsten liegt. Dieses Wasser benötigen nämlich diejenigen Pflanzen mit einem entwickelten Wurzelsystem, denn gerade im siebten und achten Monat, wenn es für die Entwicklung der Früchte am notwendigsten ist, sind die Niederschläge ungenügend.

Die übrigen Gebiete, die höher über Meer liegen und einen tieferen unterirdischen Wasserspiegel aufweisen, sind ohne Bewässerung weniger produktiv (Tavankut, Ljutovo, A. Šantić u.a.).

Zur Erhöhung der Produktion und Qualität müssen die Obstbäume und Weinreben regelmässig gedüngt und vor verschiedenen Krankheiten und Schädlingen geschützt werden.

Hier müsste hervorgehoben werden, dass die Weingärten in den letzten zehn Jahren ernsthaft abgestockt werden (die Weinreben werden herausgezogen), während die Zahl der Obstgärten, insbesondere diejenigen mit ziemlich qualitativen Sorten, zunimmt. Anders als die Kombinate, die nur einige Sorten von Äpfeln züchten, geht die Zahl der Sorten bei den individuellen Obstzüchtern über zehn hinaus, und zwar ohne Rücksicht auf die schlechten und qualitätsarmen Sorten. Was Aprikosen betrifft, sind unter den führenden Sorten die ungarischen am besten, wie z. B. die „Rose“ aus Kečkemet. Bei Sauerkirschen haben neben den „Sentischen“, „Kerischen“, „Maischen“, „Spanischen“ u.a. die „Keleris“, „Hajmaner Rubin“, „Cigančica“ einen höheren Platz erworben, also diejenigen die sich selbst befruchten und regelmässig Früchte bringen.

Unter Berücksichtigung der ziemlich grossen Flächen, die für die Entwicklung des Obstbaus (und des Weinbaus) günstig sind, ist es vorgesehen, dass die für Obstgärten benutzten Flächen bis 1980 und 1985 ernsthaft erhöht werden, während sich die Gesamtopstproduktion über 6.000 Waggons steigert.

In der vorliegenden Studie werden die Qualität und das Sortiment von Äpfeln und anderen Obstsorten sowie die Schwankung der Beträge nach Sektor und Gebiet erläutert.